

Asia: VN/12957/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

4 luku – Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistattekko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

-

Muu palaute vaikutusarvioista

-

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

-

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämisvakuus)

-

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

-

Muu palaute kilpailutuksesta

-

Palaute hyödyntämisluvasta

-

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Erityisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

-

Palaute muutoksenhausta

-

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

-

8 luku – Lakia alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

-

Muu palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää Etelä-Suomen aluehallintovirastolta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki merituulivoimasta talousvyöhykkeellä sekä muutettavaksi Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia ja Energiavirastosta annettua lakia.

Hyödyntämisalueesta päättäminen ja hyödyntämisluvan myöntäminen

Aluehallintoviraston arvioin mukaan esitys selkeyttää merituulivoimahankkeiden sijainnin ohjausta ja luvitusprosessia erityisesti niissä tilanteissa, joissa samalle talousvyöhykkeen merialueelle on suunnitteilla useita meri-tuulivoimahankkeita tai joissa suunnittelualue soveltuu ympäristö- tai muiden yhteiskunnallisten vaikutusten takia huonosti merituulivoimapuiston rakentamiseen. Nykyisen lainsäädännön mahdollistamat valtioneuvoston myöntämät samalle alueelle sijoittuvat ja samanaikaiset hyödyntämis- ja rakentamisoikeudet olisivat voineet olla ongelmallisia vesi- ja ympäristölupaharkinnan kannalta sen takia, että vesilakiin ja ympäristönsuojelulakiin ei sisälly näihin tilanteisiin sovellettavia selkeitä säännöksiä. Samalle alueelle sijoittuvat ja samanaikaiset oikeudet voivat myös johtaa ympäristöriskien kasvuun.

Esitysluonnoksen mukaan merituulivoimahankkeiden kilpailutusmallin yhtenä laadullisena tekijänä on asianmukaisesti mainittu hankkeen ympäristö-vaikutukset. Lisäksi hyödyntämisluvassa voidaan esityksen mukaan antaa ympäristöön liittyviä lupaehtoja. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi, minkälaisia ympäristöön liittyvät laadulliset tekijät ovat, eikä se minkälaisia ympäristöön liittyviä lupaehtoja hyödyntämisluvassa voidaan antaa. Jatkovalmistelussa olisi tarpeen selkeyttää sekä ympäristöön liittyviä laadullisia tekijöitä sekä mahdollisia ympäristöön liittyviä lupaehtoja sekä sitä, minkä painoarvon nämä saavat hyödyntämislupamenettelyssä ja mikä on niiden suhde vesilain ja ympäristönsuojelulain luvan myöntämisen arviointiin ja lupamääräyksiin. Vesiluvan myöntämisessä talousvyöhykkeen hyödyntämisluvan on nykykäytännössä katsottu rinnastuvan vesiluvan edellytyksenä olevaan oikeuteen hanketta varten tarvittavaan alueeseen, mutta muutoin vesiluvan myöntämisen edellytyksiä on arvioitu hyödyntämisluvasta erillisenä asiana. Mikäli tätä ei ole tarkoitus muuttaa, niin asia olisi hyvä todeta hallituksen esityksessä. Lisäksi esimerkkien antaminen ympäristöön liittyvistä laadullisista tekijöistä ja lupaehtoista sekä muistakin lakien välisen suhteen,

mukaan lukien lupien hakemisen ajallisen järjestyksen, kuvaaminen jo hallituksen esityksessä selkeyttäisi jatkoa niin luvan hakijoiden kuin luvittajien näkökulmasta. Aluehallintovirasto ehdottaa myös harkittavaksi hyödyntämislupahakemuksen vähimmäisvaatimuksista säätämistä keskeisten tavoitteiden osalta lain tasolla sen sijaan, että niistä säädettäisiin asetuksessa.

Talousvesivyöhykkeelle tulevilla merituulivoimapuistoilla on todennäköisesti valtion rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Esitysluonnoksen mukaan valtioneuvoston alueen valintaa koskevalle päätökselle tehdään ns. SOVA-lain (200/2005) mukainen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi, joka sisältää tiedottamis- ja neuvottelumenettelyt vaikutusten kohteena olevan valtion kanssa. Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, millä tavalla valtioiden rajat ylittävät ympäristövaikutukset tai valtion rajan toisella puolella olevat vastaavat hankkeet otetaan huomioon hyödyntämisluvan myöntämisen yhteydessä. Esitysluonnoksessa mainittujen SOVA-lain ja ns. YVA-lain ohella rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia koskee yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (SopS 67/1997) ja Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välinen ympäristönsuojelusopimus (SopS 74-75/1976).

Muu palaute laista merituulivoimasta talousvyöhykkeellä

Talousvyöhykkeen merituulivoima-alue (2 §) koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 41) todetaan, että yhteiskunnan kokonaisedun huomioimiseksi valmistellusta päätöksestä olisi kuultava hallintolain mukaisesti asianosaisia. Jatkossa on kuvattu kuultavia tahoja. Aluehallintovirasto katsoo, että luetteloon tulisi liittää merialueen käyttöön liittyvänä ministeriönä myös ympäristöministeriö ja merialueiden ympäristön- ja luonnonsuojeluun liittyvät viranomaiset.

Säännöskohtaisissa perusteluissa 28 §:n osalta (sivu 67) on mainittu vesilain valvontaa suorittavana viranomaisena virheellisesti aluehallintovirasto. Oikea valvontaviranomainen tässä yhteydessä on alueellinen elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus.

Tarkastusoikeutta koskevan 29 §:n ja sen perusteluiden osalta jää epäselväksi koskeeko tarkastusoikeus myös muun lain nojalla valvontaa tekeviä viranomaisia samalla tavalla kuin pääsyoikeutta aluksille koskevan 28 §:n perusteluissa on mainittu. Aluehallintovirasto katsoo, että tarkastusoikeus tulisi ulottaa koskemaan myös muun lain kuin merituulivoimasta talousvyöhykkeellä annettavan lain nojalla tarkastuksia tekeviä viranomaisia.

Talousvyöhykelain muutokset

Talousvyöhykelain mukaisesti talousvyöhykkeellä sovelletaan muun ohella ympäristönsuojelulakia (527/2014) sekä vesilakia. Aluehallintovirastot toimivat ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa

asioissa lupaviranomaisina. Luvanvaraisia toimintoja ja hankkeita koskevien varsinaisten lupa-asioiden ohella aluehallintovirastot käsittelevät muita ympäristönsuojelulain ja vesilain hakemusasioita kuten ilmoitus-, tutkimuslupa-, hallintopakko-, korvausasioita sekä eräitä käyttöoikeuden myöntämisasiota. Etelä-Suomen aluehallintovirasto toimii ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisena lupaviranomaisena talousvyöhykkeellä.

Talousvyöhykkeelle sijoittuvat merituulipuistohankkeet edellyttävät kaapeli-, johto- tai putki- sekä huoltoreittejä – ja mahdollisesti rakenteita ja teollista toimintaa liittyen esimerkiksi vedyntuotantoon, jotka sijoittuvat aluevesialueelle ja rannikolle. Näissä tilanteissa lupaviranomaisena toimii myös se aluehallintovirasto, jonka toimialueen kohdalla hanke sijaitsee. Yhden merituulipuistohankkeen kannalta vesi- ja/tai ympäristöluvan hakemisen, käsittelyn ja päätöksen jakaantuminen kahteen tai useampaan osaan voisi aiheuttaa lisätyötä hakijalle, mutta jonkin verran myös lausuntojen ja muistutusten antajille sekä aluehallintovirastolle. Hallituksen esitysluonnoksessa tai muussa valmistelutyössä ei tällä hetkellä ole tarvetta tarkastella mahdollisuutta sujuvoittaa tältä osin merituulipuistohankkeiden luvitusta joko säätelyä tai käytäntöjä kehittämällä. Sujuvoittaminen tai käytäntöjen kehittäminen olisi kuitenkin tarpeen siinä tilanteessa, jos ympäristö- ja vesilupa-asiat eivät siirry valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteiden mukaisesti valtakunnalliseen virastoon.

Salonen Ville
Etelä-Suomen aluehallintovirasto